

Prefaci

En passejar pels carrers i les places de la ciutat ens ensopem amb noms, monuments, relleus, imatges i elements diversos que ens recorden personatges del passat. Sovint no hi parem esment, però hi són, gairebé sempre ignorats. Antics propietaris, gent prominent que hi va viure o col·lectius professionals poblen el nomenclàtor i els carrers de la ciutat vella, curulla de records. Gairebé sempre, però, es refereixen a homes, mentre les dones, actives i essencials en tota època, resten ocultes rere el teló de l'oblit. És el preu que cal pagar per una concepció injusta de la societat, perpetuada durant segles, segons la qual homes i dones representaven papers completament contraposats.

Pot semblar una afirmació massa òbvia, però convé recordar que, tot i que la memòria les hagi esborrat, les dones omplien els mercats, les botigues, els tallers, els carrers i les cases d'aquesta ciutat, ocupaven un lloc clau en l'economia ciutadana i en l'educació dels fills, encara que, llevat de casos excepcionals, elles mateixes se'n veiessin excloses. Les nenes rebien la formació justa i imprescindible per fer les feines que s'esperava d'elles. Les mares i les àvies s'ocupaven de transmetre els seus coneixements pràctics a les següents generacions i, d'aquesta manera, es perpetuava el seu paper social.

Tot i així, algunes dones aconseguiren sobresortir d'entre la massa anònima. Artesanes, mestresses de fàbriques, botigueres i comerciants que prenien protagonisme en morir el marit, però

també estudioses, humanistes i emprenedores que, malgrat totes les dificultats imposades a la seva condició femenina, assoliren una vida i una identitat pròpies. No ha de sorprendre que, entre aquestes, moltes es decantessin cap a la vocació religiosa, una de les poques possibilitats de romandre soltera sense aixecar sospites ni escarnis.

En aquest llibre hem volgut fer un recull d'algunes d'aquestes barcelonines de segles passats. N'hem inclòs de reals i d'imaginàries, amb històries particulars o col·lectives, totes elles lligades a la tradició. En vida, les dones feien sentir la seva veu i la seva presència. No eren tan invisibles ni silencioses com ara ens pugui semblar i per això les reivindiquem, amb tota la seva diversitat. En aquest recull trobareu dones divertides, amoroses, cruels, apassionades, intel·ligents, cultes, disbauxades, justes, innocents, traïdores, intolerants, humils, capricioses, emprenedores, presumides, reivindicatives, esbojarrades, casades, solteres, vídues, monges, donzelles, comtesses, santes, venedores de mercat, amants, dides, llevadores, serventes, operàries de taller, obres de fàbrica, bugaderes, comerciantes, impressores, escriptores o artesanes... Cadascuna d'elles és la protagonista, en definitiva, d'aquest llibre i totes juntes dibuixen una imatge inèdita de la ciutat.

Organitzat en recorreguts urbans per la ciutat vella, la intenció d'aquest llibre és donar a conèixer històries femenines, lligades a espais urbans ben reconeixibles. Una mirada diferent a la ciutat del passat, amb les dones en primer pla.

És hora de rescatar del silenci les seves històries i les seves veus!

Elisenda Albertí i Casas